Hoofdfout van S. én trouwens ook van F. en C. is, dat ze die onderscheidingen hebben nagelaten. In het licht van o.a. door *Hertzka* (Probleme der menschlichen Wirtschaft) verrichte onderzoekingen, zouden ze dan tot de konklusie zijn gekomen, dat noch geld, noch arbeidsverdeeling, maar enkel sterke bezitconcentratie *op den duur* tot remming van produktie en vooruitgang kan leiden.

Volgens S. schept het geld de moeilijkheden niet, maar doet enkel die der ruilbedeeling in grootte toenemen.

Het is merkwaardig, dat S. alhoewel hij duidelijk heeft ingezien, dat de kern van het door hem te bestrijden boek zonder eenigen twijfel in deel V is gelegen, toch aan de kritiek op dit vijfde deel slechts ruim 13 van zijn bijna 37 blz. tellend „Essay" heeft gewijd. En helaas is juist dit gedeelte — zooals F. en C. terecht in hun anti-kritiek naar voren brengen — opvallend zwak.

F. en C. toch hadden in dit deel V willen aantoonen „that savings cause a deficit in consumer purchasing power, *unless the deficit is made up in some way*".

S. doet echter net alsof de cursief gedrukte woorden er niet staan. Ook F. en C. erkennen, dat een dalend prijsniveau theoretisch *kan* samengaan met stijgende produktiviteit. Ze weten zeer wel, dat er gevallen *kunnen* zijn, waarin het evenwicht van vraag en aanbod het best door stijging van het prijsniveau kan worden bereikt. Ook geven ze toe, dat een verstandige kredietpolitiek der banken de geldcreatie gelijken tred *kan* doen houden met de toegenomen voortbrenging.

Dat alles *kan*, maar gebeurt het in de werkelijkheid steeds?! En vooral, mag men erop rekenen, dat zulks steeds vanzelf zal geschieden? Of is het mogelijk daarop, meer dan tot dusver geschiedde, doelbewust aan te sturen?

„We agree ... that it is theoretically *possible* for money, output, sales, profits and savings to increase at rates which will keep business prosperous. But ... our main argument is ... that such conditions cannot be maintained long enough to bring about the sustained economic progress which we ought to achieve,*unless we do more, toward that end than we have ever done in the past* (cursiveering van mij) ... Leaving things alone — relying as in the past on economic law to work out the problem — makes periodic depressions inevitable and renders impossible any approach to the full use of our marvelously increasing productive powers".

Scherp komen F. en C. dan ook op tegen S.'s slotstelling dat „the real problem is how to make the output of goods conform to the prospective flow of money". Dat is juist de ingekankerd orthodoxe, maar totaal onhoudbare zienswijze, die F. en C. willen uitroeien. Huns inziens is, the real problem how to make the flow of money to consumers conform with the increased output of goods". Terecht schrijven F. en C.:

„Society can make little progress as long as it continues to try to keep down the volume of production to prospective demand. The way of progress is precisely the opposite. The aim should be to keep demand up to output, no matter how rapidly industry succeeds in making actual output approach potential output.

Consequently ... the government should direct its fiscal policies, including currency measures, the central banking system, taxation, and disbursements, not toward limiting production to available consumers' money demand (as S. and orthodox economists in general advocate), but rather toward sustaining consumers-demand on a level with available production".

Men ziet, al kreeg S. den eersten en eenigen prijs van 5000 dollars, zoo geven F. en C. toch nog geen kamp, maar houden vast aan hun eisch eener doelbewuste welvaarts- en konjunktuurpolitiek.

In een volgend artikel over de kritiek van O., door F. en C. zelve (niet door de Prijsvraag-Commissie) als de beste beschouwd.

Mr. Dr. A. SPANJER

UIT HET BUITENLAND

Red.: J. E. ERDMAN, C. A. HUYSMAN en C. J. MEYER

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Samenwerking tusschen Accountants en Bankiers

Blijkens „The Journal of Accountancy" van Januari 1928 zijn er in Amerika 2 comités, een van bankierszijds en een vanwege het American Institute of Accountants, die een betere samenwerking tusschen bankiers en accountants trachten te bewerkstelligen.

Een van de grieven, die de bankiers tegen de rapporten van de accountants hebben, is, dat er blijkbaar geen „standard of verification" is in de contrôle „and that the certificate of „one accountant might mean something very different from a „precisely simular certificate given by another".

De comités zijn in 1922 benoemd en zij zijn sindsdien onafgebroken werkzaam.

Het meest belangrijke werk is het uit den weg ruimen van misverstanden. Daartoe zendt het bankiers-comité het hem voorgelegde feit door naar zijn voorzitter in New-York en deze geeft een en ander door aan het accountants-comité. De voorzitter van dit comité geeft dan gewoonlijk, ten einde tijd te sparen, een voorloopig antwoord, waarna de diverse kwesties achtereenvolgens door het Instituuts-comité worden behandeld. In gevallen waar het werk van een specialen accountant in debat komt, wordt hem gelegenheid gegeven zijn zienswijze kenbaar te maken. In andere gevallen echter hebben de bankiers gevraagd om aan te geven „the best accounting practice in „particular cases" zonder vermelding van den naam van den accountant, of van den cliënt van den bankier.

Eenige interessante gevallen worden daarna vermeld (o.m. of samenvoeging van alle activa, behalve kas en goodwill, toelaatbaar is in het accountantsrapport en of een accountant in het rapport zijn meening mag geven omtrent het al of niet deelnemen in een leening).

De schrijver komt daarna tot het punt: Hoe beziet de bankier het accountants-rappport met de balans en verlies- en winstrekening? Hij is gewoon de zaak te bezien uit een crediet-oogpunt en indien de jaarrekening slechts vergezeld gaat van een kort accountants-rapport, kunnen er feiten zijn, die hij zou moeten weten, doch die hem uit de stukken niet blijken. Ontvangt de accountant echter de opdracht om een onderzoek ten behoeve van een te verleenen crediet in te stellen, dan zal zijn rapport alle zooeven bedoelde feiten moeten vermelden.

Vaak wordt echter den accountant, wien het controleeren van de administratie van een concern wordt opgedragen, niet medegedeeld, dat zulks geschiedt met het oogmerk op een aan te vragen crediet. Dikwijls wordt hem dan verzocht slechts een korte verklaring af te geven, daar een uitgebreid rapport niet verlangd wordt. De crediet-afdeeling van de bank verzoekt dan wel eens den accountants om nadere inlichtingen, doch zijn ambtsgeheim noopt hem daar van af te zien, tenzij de cliënt hem machtiging verleent.

Vervolgens wordt besproken de benaming, waaronder verschillende activa op de balans voorkomen, benevens de kwestie der waardeering.

Ook wordt aangeroerd het punt of verdisconteerde wissels, waarin nog een mogelijke aansprakelijkheid schuilt, op de Balans PM moeten voorkomen.

Eenzelfde voorval doet zich voor bij gecontracteerde in- en verkoopen, speciaal bij die concerns, waarbij het desbetreffende artikel aan groote koersschommelingen onderhevig is (rubber!).

Omtrent de noodzakelijkheid resp. de mogelijkheid van de inventarisatie door den accountant is men het in Amerika al evenmin eens.

Ten slotte is de schrijver tegen „too much standardization in „the accountant's work. Standardization carried to the „extreme would leave no room for the exercise of initiative „and judgement by the trained professional accountant in „carrying out his work, and the business community, including „the bankers, would be the losers".

Wat moet de boekhouding de bedrijfsleiding verschaffen?

La Vie au Bureau van Juni 1928 bevat een artikel van Ir. *M. Nottin* waarin deze beweert, dat de boekhouding zooals deze gemeenlijk gevoerd wordt, de bedrijfsleiding niet in staat stelt om onmiddellijk en snel de fluctuaties van de productie te overzien.

Het vele „debet en credit" in de opgaven van de boekhouding doet een niet-ingewijde in de edele Kunst duizelen- Ir. *Nottin* is van meening, dat het door extra-comptabele gegevens mogelijk is een kort doch duidelijk overzicht te verkrijgen.

De grondslag van deze extra-comptabele documenten moet echter de boekhouding zijn.

De schrijver geeft vervolgens eenige tabellen.

In tabel I brengt hij tot uitdrukking in % van de opbrengst van een periode:

de grondstoffen
het directe loon
de indirecte kosten
de algemeene kosten
de winst
} = 100 % v. d. opbrengst

In een andere tabel geeft hij aan de vermeerdering of vermindering van de vooraden gereed product per begin en einde van een termijn, benevens de verkoopen over die periode. Hierin ligt een contrôle omtrent de productie en den verkoop. Door deze tabellen grafisch voor te stellen, verschaft men de bedrijfsleiding in een oogopslag een inzicht omtrent de voornaamste punten.

Geen stenographie meer, doch stenotypie

Een nieuwe machine, waarmede men niet de spelling, doch de klank, in letters op papier schrijft. La Vie au Bureau van 1 April j.l. geeft het toetsenbord aan, dat 21 toetsen bevat. Deze 21 toetsen kunnen tegelijkertijd aangeslagen worden, doordat elke type steeds op dezelfde plaats op het papier komt. Er is dus geen aaneensluiting tusschen de letters van eenzelfde woord.

De stenotypie heeft geen wagen, het papier (een smalle band als bij de telmachine) loopt verticaal.

Een voordeel is, dat teruglezen van een opgenomen brief, door een ander dan hij, die het in steno opnam, zonder bezwaar kan geschieden. Onduidelijkheid in het „stenogram" bestaat niet, want alles is in letters duidelijk op de papierstrook te lezen.

Wie weet of de schrijfmachines niet gedoemd zijn om binnenkort te verdwijnen en de zakenmenschen elkaar de brieven „a la stenotypie" gaan zenden. Efficiency is in de mode!

De Engelsche Staatshuishouding

L'Administration Locale van Januari 1928 No. 37 bevat een uitgebreid artikel geschreven door *H. Hiner*, omtrent de inrichting van de Engelsche Staatshuishouding.

Na eerst het ontstaan en de wijzigingen in het systeem te hebben aangegeven, vermeldt de schrijver de tegenwoordige inrichting. Voor bureaucratie is in het stelsel geen plaats, meent de schrijver, omdat alles op geheel andere wijze in elkaar zit dan op het vasteland van Europa.

J. E. E.

Géén Accountants-Register in Ierland

Op de Algemeene Vergadering der Society of Incorporated Accountants in Ierland j.l. te Dublin gehouden, vermeldde de President als belangrijkste gebeurtenis gedurende het verslagjaar 1926/27 de indiening bij den Senaat der Registered Accountants Bill, welke door de Society tezamen met het Institute of Chratered Accountants was voorbereid. Bij de tweede lezing in Februari 1927 werd beslist, dat deze wet, welke op de meest liberale wijze de opneming in het Register van alle practiseerende Accountants regelde, niet verder behandeld zou worden. Bij het debat bleek duidelijk, dat het publiek in het algemeen niet het minste begrip heeft van de plichten en verantwoordelijkheden van den Accountant, terwijl verscheidene Senaatsleden weinig of geen appreciatie toonden voor het verschil in opleiding en kennis tusschen accountants en boekhouders! Dat de registratie dus niet tot stand zal komen had naar de meening van den President ook zijne goede zijde: zij deed eerder een daling, dan een verhooging verwachten van het peil, waartoe het beroep door het voortdurend streven der beide vereenigingen was opgewerkt; de leden zouden er bovendien geen enkel voordeel uit genoten hebben.

De Companies Act en de Accountant

Tot nu toe bevatte de Engelsche vennootschapswetgeving, behoudens enkele uitzonderingen van ondergeschikt belang, geen voorschriften betreffende de opstelling van balans en winst- en verliesrekening. Wel kwamen in de Companies Act 1862 eenige bepalingen voor en werd ook een balansschema gegeven, maar die voorschriften waren van facultatieven aard en zijn in de latere wetten grootendeels vervallen. In de laatste jaren wordt door pers en publiek steeds sterker op meerdere publiciteit aangedrongen. De Commissie, belast met de voorbereiding der wijzigingen in de Comp. Act. overwoog, dat hoewel naar hare meening aandeelhouders en anderen weinig reden tot klachten hadden, er gevallen voorkomen, dat de gepubliceerde gegevens zéér beperkt zijn, in het bijzonder waar activa en passiva zoodanig zijn gegroepeerd, dat de werkelijke toestand niet is op te maken. Komen de door haar voorgestelde wijzigingen tot stand, dan zullen verschillende gegevens in de balansen der N.V.pen afzonderlijk tot uitdrukking moeten komen.

In de Engelsche vakbladen ondervindt deze wetswijziging natuurlijk bijzondere belangstelling, evenals de vraag in hoeverre de klachten van pers en publiek gegrond zijn, dat accountants hun invloed te weinig doen gelden en of het gewenscht is door wettelijke bepalingen de positie van den accountant bij de N.V. te versterken. Tegenover de vrij algemeene opvatting in vakkringen dat die positie voldoende geregeld is, staan andere ervaringen. Het verst gaat wel *Charles Norden L. L. B.* in een lezing, opgenomen in „The Accountant" van 15 Oct. 1927; deze verlangt, dat de wet zal geven een schema voor balans en verlies- en winstrekening, dat accountants en directeuren „zooveel mogelijk" dienen te volgen (wie moet beoordeelen of dit ook werkelijk geschied, is niet aangegeven), en dat de bedoeling en bevoegdheid van den accountant als volgt zal worden aangevuld:

1c. het is Directeuren verboden direct of indirect mede te werken aan de keuze of aanstelling van den accountant;

2c. deze dient elk jaar opnieuw te worden benoemd door eene

bijzondere algemeene vergadering van de vijftig voornaamste aandeelhouders (Directeuren uitgezonderd) speciaal voor dit doel bijeengekomen en door een hunner gepresideerd.

3e. de accountant zal zelfstandig beslissen omtrent den vorm waarin de balans en resultatenrekening aan de aandeelhouders zal worden aangeboden.

4e. de accountant is verplicht steeds te certificeeren of eenige door de Directie voorgesteld dividend of bonus gerechtvaardigd wordt door de financieele positie der vennootschap.

Deze voorstellen hebben vrij wat critiek gehad. Der Redactie van „The accountant" kwamen zij onbegrijpelijk voor, want niet de accountant, maar de aandeelhouders zijn er om het beleid der Directie te beoordeelen: de plicht van den accountant is beperkt tot het vestigen van de aandacht op omstandigheden, die van invloed zijn („qualify") op de gepubliceerde cijfers. Zooals bekend is worden accountants voor de eerste maal door de Directie benoemd tot de eerste algemeene vergadering, daarna worden zij steeds door deze laatste gekozen. Er is geen enkele aanleiding om die keuze uitsluitend aan de vijftig voornaamste aandeelhouders over te laten, daargelaten nog of deze zich in het nakomen hunner verplichtingen méér diligent zouden betoonen, dan in den regel bij aandeelhouders het geval pleegt te zijn. Ook moet men niet verwarren het recht van den accountant om de onderteekening van een balans, waartegen hij bezwaren heeft te weigeren, met eene bevoegdheid om aan de Directie voor te schrijven, hoe de administratie zal worden gevoerd; deze laatste zou zoodoende geen baas in eigen huis, en verantwoordelijk zijn zonder autoriteit, een onduldbare toestand dus. Het feit, dat de accountant moet rapporteeren indien een dividend of bonus niet gerechtvaardigd is wil nog niet zeggen, dat hij adviseur of contrôleur der bedrijfspolitiek is. Dat is de taak der Directie, welke N. vrijwel uitsluitend in naam de leiding wil laten. Het voorstel is naar de meening der Redactie belachelijk, omdat de boekhouding den accountant veel vermag te leeren, maar hem toch weinig zegt, omtrent den toestand der installatie, de vooruitzichten der grondstoffen, voorziening en toekomstige verkoopmogelijkheden, alle overwegingen van invloed op de vraag of eene uitdeeling kan geschieden.

In „The accountant" van 24 Maart 1928 bepleit *Sir Mark Webster Jenkinson F. C. A.* de mogelijkheid om een duidelijk inzicht in den financieelen toestand te geven door in de balansen te doen uitkomen:

a. het bedrag van het beschikbare bedrijfskapitaal,

b. de mate waarin het aandeelenkapitaal in vaste activa is belegd, welker waarde afhankelijk is van den earning power van de onderneming.

De jaarlijksche publicatie van balansen, geteekend door onafhankelijke accountants heeft het vertrouwen van beleggers en de ontwikkeling der naamlooze vennootschap sterk bevorderd, maar is naar zijne meening in de huidige omstandigheden onvoldoende. Wenschelijk zou zijn eene periodieke, b.v. vijfjaarlijksche taxatie door onafhankelijke experts, en wel door bemiddeling der Investment Trusts, waarvan verscheidene zich in bepaalde bedrijfstakken specialiseeren. Wel is waar zou een dergelijk onderzoek op grond van de gegevens der laatste vijf jaren en dus ook achteraf moeten geschieden, maar de experts zouden wat betreft installatie, nieuwe markten en waar noodig vermindering van productiekosten voor de toekomst belangrijke aanwijzingen kunnen geven.

Eene lezing „The accountant and the Investor" door *E. D. Kissan*, financieel redacteur van de Daily Mail, is opgenomen zoowel in The accountant als in The Incorporated Accountants Journal. De heer K. is het volkomen eens met *Dicksee's* uitspraak, dat aandeelhouders een onbetwistbaar recht hebben op de meest volledige inlichtingen. Van dat recht komt in de praktijk weinig terecht, balansen en resultatenrekeningen zijn in den regel zoo onduidelijk mogelijk opgesteld. Verschillende activa worden gecombineerd, verplichtingen en reserves tezamen genomen en abnormale baten niet van de gewone bedrijfswinsten gescheiden. Ook prospecti bevatten algemeen veel te weinig gegevens. Toch worden dergelijke stukken door accountantskantoren van de hoogste standing geteekend. In het algemeen gaat van accountants te weinig kracht uit: zelfs in gevallen van te hooge waardeering prefeeren zij veelal een niets zeggende omschrijving boven eene duidelijke vermelding van dat feit.

Volgens The Incorp. Acc. Journal doen accountants zooveel zij vermogen, maar de moeilijkheden komen als de resultaten ongunstig worden. Daarbij worden zij wel is waar door aandeelhouders benoemd, maar in werkelijkheid zijn zij aan den goeden wil der Directie overgeleverd.., die in den regel gemakkelijk een plausibele reden kan aanvoeren om hun ontslag op de algemeene vergadering te bewerken, zooals dan ook dikwijls voorkomt. Accountants hebben, als ieder ander, een instinct tot zelfbehoud, en indien aandeelhouders wier belangen zij vertegenwoordigen, hun niet de steun geven, welke zij mogen verwachten, dan is het niet te verwonderen, dat hunne verklaringen soms bijzonder voorzichtig zijn opgesteld. Door publicatie te eischen van gegevens, welke naar het oordeel der Directie beter geheim dienen te blijven, zouden accountants verantwoordelijkheden op zich nemen, die niet tot hunne taak behooren. Ook zijn zij geen taxateurs: tenzij zij op een bepaald gegeven eene opinie kunnen baseeren, zou het in het nadeel der vennootschap kunnen zijn, eene meening tegengesteld aan die der Directie te doen blijken.

Naar de meening van „The accountant" kunnen wettelijke voorschriften hier weinig helpen. Zij verwacht in de toekomst eene verhoogde belangstelling van het publiek t.o.v. accountantsverklaringen. Na al hetgeen is te berde gebracht over de primaire rechten van aandeelhouders en crediteuren, acht zij het behoud van eene goede verstandhouding tusschen directeuren en accountants van minstens evenveel belang. Zonder wederzijdsch vertrouwen en begrijpen moeten de belangen van aandeelhouders noodzakelijk in het gedrang komen. Zij ziet daarom groote voordeelen in de toenemende praktijk om naast het rapport van den accountant een nieuw of meer uitvoerig verslag van de Directie te publiceeren.

C. A. H.

BOEKBEOORDEELING

Dr. P. G. A. de Waal — Van Paciolo tot Stevin — Roermond, *J. J. Romen & Zoon*. De Leer van het Boekhouden in de Nederlanden tijdens de zestiende eeuw.

Het bovenstaande werk — in den handel gebracht onder den eerstgenoemden, als dissertatie verschenen onder den laatstgenoemden titel — wacht reeds ruim een jaar op een bespreking. Een woord van verontschuldiging voor deze vertraging moge daarom aan mijn beschouwing vooraf gaan.

De tijd, waarin men het boekhouden een wetenschap noemde, behoort tot het verleden. Dat nochtans de boekhouding als technisch middel voor het bestuur van het bedrijf een wetenschappelijk onderzoek waard is, heeft de schrijver van dit boek op overtuigende wijze aangetoond.

Het eerste hoofdstuk geeft een schets van de ontwikkeling van den handel in den tijd, waarop de studie betrekking heeft; beknopt, maar voldoende uitvoerig om als grondslag te dienen voor de in de volgende hoofdstukken gegeven beschrijving van